

Sbírka zákonů

Republiky československé

Částka 37

Vydána dne 30. prosince 1958

Cena Kčs 1,—

OBSAH:

(89. a 90.) **89.** Zákon o výchově dorostu k povolání v učebním poměru (učňovský zákon). —
90. Zákonné opatření předsednictva Národního shromáždění o zřízení pobočky Československé akademie zemědělských věd na Slovensku.

89**Zákon**

dne 12. prosince 1958

o výchově dorostu k povolání v učebním poměru (učňovský zákon)

Národní shromáždění Republiky československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1

Účel zákona

Účelem tohoto zákona je upravit organizaci, řízení a provádění výchovy dorostu k povolání v učebním poměru tak, aby pro socialistickou společnost byli vychováváni třídně uvědomělí, ideově vyspělí a odborně zdatní pracovníci schopní ovládnout nejnovější techniku a pokrokové pracovní metody.

§ 2

Výchova v učebním poměru

V učebním poměru se dostává dorostu odborného a všeobecného vzdělání v rozsahu stanoveném učebními plány a učebními osnovami, popřípadě též mimoškolní a mimopracovní výchovy. Odborným vzděláním se rozumí odborný výcvik a vyučování odborným předmětům. Odborné a všeobecné vzdělání učňů je bezplatné.

Oddíl první

Učební poměr

§ 3

Učební smlouva

(1) Učební poměr se sjednává učební smlouvou, kterou uzavírá podnik a učeň.

(2) Nezletilý učeň starší než patnáct let potřeby k sjednání učebního poměru, k jeho změně a k jeho rozvázání přivolení svého zákonného zástupce; za učně mladšího než patnáct let jedná jeho zákonný zástupce.

(3) Učební smlouva musí být uzavřena písemně a obsahovat ustanovení o učebním oboru, v kterém se má učeň vychovávat, o místě, kde bude výchova prováděna, o době učebního poměru, den nástupu do učebního poměru a podpisy smluvních stran.

(4) Učební smlouva má obsahovat ustanovení o finančním a hmotném zabezpečení učně, jakož i další povinnosti smluvních stran.

(5) Při sjednání učebního poměru nelze sjednat zkušební dobu.

§ 4

Vznik učebního poměru

Učební poměr vzniká dnem stanoveným v učební smlouvě pro nástup učně do učebního poměru.

Povinnosti podniku**§ 5**

(1) Podnik je povinen zejména

- a) zabezpečit odborné a všeobecné vzdělání učně v rozsahu stanoveném učebními plány a učebními osnovami a dbát též o jeho mimoškolní a mimopracovní výchovu,
- b) vést učně k uvědomělé a dobrovolné pracovní kázni, k socialistickému poměru k práci a k socialistickému vlastnictví, k dosahování co největší hospodárnosti a úspornosti a k soudružské spolupráci,
- c) věnovat zvláštní péči zdravému vývoji učně, zvláště bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, jakož i jeho výchově k bezpečnému a zdravotně nezávadnému výkonu práce,
- d) vytvářet podmínky pro rozvíjení schopností a iniciativy učně a vést ho k tomu, aby si osvojoval novou techniku a pokrokové pracovní metody,
- e) zaměstnávat učně pouze pracemi v souladu s učebními plány a učebními osnovami a dodržovat předpisy o zaměstnávání mladistvých,
- f) poskytovat učni finanční a hmotné zabezpečení podle zvláštních předpisů.

(2) Jestliže podnik, který uzavřel učební smlouvu, zabezpečil výchovu učně v jiném podniku (§ 24 odst. 4), plní povinnosti podle odstavce 1 podnik, který výchovu provádí.

§ 6

Podnik je povinen při výchově učňů úzce spolupracovat s příslušnými orgány společenských organizací, zejména s orgány Revolučního odborového hnutí a Československého svazu mládeže, jakož i řešit všechny důležité otázky týkající se učňů a učebního poměru v součinnosti se závodním výborem odborového svazu podle předpisů platných pro zaměstnance a jejich pracovní poměry.

Povinnosti učně**§ 7**

Učeň je povinen zejména

- a) svědomitě a vytrvale se učit, osvojovat si vědomosti a dovednosti učebního oboru, v kterém je vychováván, a osvojovat si novou techniku a pokrokové pracovní metody,
- b) dodržovat pracovní kázeň, plnit pokyny výchovných pracovníků a chránit socialistické vlastnictví, zvláště zacházet šetrně s materiálem, stroji a nástroji,
- c) dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci,
- d) dodržovat předpisy o zachování státního, hospodářského a služebního tajemství,
- e) podrobit se předepsaným zkouškám.

Změny učebního poměru**§ 8****Změna podniku**

(1) Nemůže-li podnik nadále plnit povinnosti z učebního poměru proto, že má dojít k podstatným organizačním změnám nebo k zrušení podniku, určí jeho nadřízený orgán jiný podnik, který vstoupí do práv a povinností dosavadního podniku vyplývajících z učebního poměru; nemůže-li podnik nadále plnit povinnosti z učebního poměru z jiných závažných důvodů, je podnik povinen zajistit pokračování výchovy učňů v jiném podniku, který vstoupí do práv a povinností dosavadního podniku.

(2) Dojde-li ke skončení učebního poměru z důvodu, který zavinil podnik, je podnik povinen ve spolupráci s výkonným orgánem okresního národního výboru umístit učně na jeho žádost do jiného podniku, který s učněm uzavře učební smlouvu na zbytek doby učebního poměru pro tentýž nebo příbuzný učební obor.

(3) Při opatření podle předchozích odstavců je třeba přihlídnout k zajištění řádného pokračování výchovy učně, k jeho oprávněným zájmům a k potřebám státního plánu rozvoje národního hospodářství.

§ 9

Změna učebního oboru

Během doby učebního poměru je možné změnit učební obor uvedený v učební smlouvě jen ze závažných důvodů, a to písemnou dohodou mezi smluvními stranami.

§ 10

Prodloužení doby učebního poměru

(1) Nemohl-li učeň plnit po delší dobu povinnosti vyplývající z učebního poměru, lze dobu učebního poměru uvedenou v učební smlouvě přiměřeně prodloužit písemnou dohodou mezi smluvními stranami.

(2) Obdobně lze prodloužit dobu učebního poměru též, neplnil-li učeň z důvodu, který sám zavinil, po delší dobu povinnosti vyplývající z učebního poměru.

Skončení učebního poměru

§ 11

Učební poměr končí

- a) vykonáním závěrečné učňovské zkoušky, popřípadě uplynutím doby učebního poměru,
- b) výpovědí nebo předčasným vystoupením z učebního poměru.

§ 12

Výpověď učebního poměru

(1) Podnik může vypovědět učební poměr,

- a) je-li učeň nezpůsobilý nebo ze zdravotních důvodů trvale neschopný k výkonu povolání, pro které je vychováván, nebo
- b) neplní-li učeň opětovně nebo po delší dobu povinnosti vyplývající z učebního poměru z důvodu, který sám zavinil, a jeho další setrvání v učebním poměru by vážně narušilo výchovu ostatních učňů.

(2) Učeň může vypovědět učební poměr,

- a) porušuje-li podnik některou podstatnou povinnost vyplývající z učebního poměru, nebo

b) je-li učeň přijat jako řádný žák do výběrové školy, popřípadě jako řádný student na vysokou školu, anebo

c) má-li pro to vážný zdravotní, rodinný nebo jiný důležitý důvod.

(3) Výpovědní lhůta činí jeden měsíc a začíná prvním dnem měsíce následujícího po dni výpovědi.

§ 13

Předčasné vystoupení z učebního poměru

Učeň může předčasně vystoupit z učebního poměru, nemůže-li v něm dále setrvat bez vážného ohrožení svého zdraví, na základě zjištění lékaře pověřeného péčí o dorost, nebo jde-li o učeň se změněnou pracovní schopností, na základě zjištění okresní posudkové komise sociálního zabezpečení.

§ 14

Výpověď a předčasné vystoupení z učebního poměru vyžadují písemné formy.

§ 15

(1) Jestliže učeň po skončení učebního poměru podle § 11 písm. b) uzavře s jiným podnikem učební smlouvu pro tentýž nebo příbuzný učební obor, započte se mu do doby učebního poměru doba, kterou strávil v předchozím učebním poměru. Obdobně se postupuje při změně učebního oboru podle § 9, jde-li o příbuzné učební obory.

(2) Ministerstvo školství a kultury může v dohodě s Ústřední radou odborů a příslušnými ústředními úřady a orgány stanovit, kterou jinou dobu a v jakém rozsahu lze započítat do doby učebního poměru.

§ 16

(1) Po skončení učebního poměru je podnik povinen, pokud nedojde k opatření podle § 8 odst. 2, sjednat s učněm pracovní poměr odpovídající jeho kvalifikaci a umožnit mu v kolektivu ostatních zaměstnanců další odborný růst; pracovní poměr se považuje za sjednaný též, pokračuje-li učeň s vědomím podniku ve výkonu prací.

(2) Sjednání pracovního poměru může podnik odmítnout jen ze závažných důvodů, zejména ruší-li se podnik, nebo jestliže se v něm nově organizuje práce anebo snižuje počet pracovníků. K odmítnutí sjednání pracovního poměru je třeba předchozího souhlasu závodního výboru odborového svazu a výkoného orgánu okresního národního výboru.

(3) Ustanovení předchozích odstavců se nevztahují na výrobní družstva a jednotná zemědělská družstva.

Nakládání s odměnou za práci

§ 17

Nezletilý učeň může nakládat s odměnou za práci v učebním poměru jen s přivolením svého zákonného zástupce.

Oddíl druhý

Závěrečná učňovská zkouška

§ 18

Účel zkoušky

Učeň koná na konci doby učebního poměru závěrečnou učňovskou zkoušku. Účelem této zkoušky je zjistit, jak si učeň během doby učebního poměru osvojil požadované vědomosti a dovednosti.

§ 19

V ý u č n í l i s t

Učeň, který vykonal závěrečnou učňovskou zkoušku, obdrží výuční list.

§ 20

Závěrečné učňovské zkoušky provádějí zkušební komise a organizují je podniky, které též vydávají výuční listy.

§ 21

P o t v r z e n í o u č e b n í m p o m ě r u

Učeň, jehož učební poměr skončil jinak než vykonáním závěrečné učňovské zkoušky, vydá podnik potvrzení o tom, po jakou dobu a pro který učební obor byl v učebním poměru vychován.

§ 22

Učeň, který nevykonal závěrečnou učňovskou zkoušku a jehož učební poměr skončil uplynutím doby učebního poměru, je podnik, který s ním sjednal pracovní poměr, povinen umožnit, aby si v pracovním poměru doplnil potřebné vědomosti a dovednosti a vykonal zkoušku dodatečně.

§ 23

Podnik může též výjimečně povolit vykonání závěrečné učňovské zkoušky zaměstnancům starším než osmnáct let, jestliže konali po přiměřenou dobu práce příslušného oboru a osvojili si potřebné vědomosti a dovednosti, i když se jim nedostalo výchovy k povolání v učebním poměru.

Oddíl třetí

Organizace výchovy učňů

Odborná učiliště

§ 24

(1) Výchova učňů se provádí v odborných učilištích.

(2) Může-li být výchova učňů podle požadavků účelnosti plně zabezpečena v zařízeních podniku, zřizují a spravují podniky odborná učiliště jako výchovné celky, v nichž se provádí odborný výcvik, vyučování odborným a všeobecně vzdělávacím předmětům a mimoškolní i mimopracovní výchova učňů.

(3) Kde nejsou podmínky k zřízení odborného učiliště jako výchovného celku, provádí se odborný výcvik, popřípadě mimopracovní výchova učňů v učňovských střediscích zřizovaných a spravovaných podniky nebo na vhodných pracovištích podniku, a vyučování odborným a všeobecně vzdělávacím předmětům, popřípadě mimoškolní výchova učňů v učňovských školách zřizovaných a spravovaných výkonným orgánem příslušného národního výboru (dále jen „učňovské školy“) nebo v jiném podniku.

(4) Nelze-li ve výjimečných případech vytvořit v podniku podmínky k úspěšnému pro-

vádění odborného výcviku učňů pro určitý učební obor, zabezpečí podnik jejich výchovu v jiném podniku.

(5) V odborných učilištích lze poskytovat učňům též ubytování a stravování.

§ 25

(1) Za výchovu učňů v zařízeních podniku odpovídá ředitel podniku.

(2) Odborné učiliště zřízené a spravované podnikem jako výchovný celek řídí vedoucí. Ustanovuje jej ředitel podniku v dohodě s výkonným orgánem příslušného národního výboru a po projednání se závodním výborem odborového svazu.

§ 26

(1) Ministerstvo školství a kultury stanoví a upravuje v souladu se státním plánem rozvoje národního hospodářství a v dohodě s příslušnými ústředními úřady a orgány podle návrhů rad příslušných národních výborů sít odborných učilišť zřizovaných a spravovaných podniky jako výchovné celky, učňovských středisek a učňovských škol a dbá o jejich účelné rozmístění a hospodárné využití.

(2) Zařízení, která dne 1. dubna 1957 sloužila nebo byla určena k výchově žáků v učilištích státních pracovních záloh podle zákona č. 110/1951 Sb., o státních pracovních zálohách, a učňů v učňovských školách podle vládního nařízení č. 19/1954 Sb., o náboru a přípravě mládeže pro povolání mimo učiliště státních pracovních záloh, se zásadně zachovávají svému účelu a použije se jich k zřízení odborných učilišť podle tohoto zákona.

(3) Odchytky od ustanovení odstavce 2 stanoví ministerstvo školství a kultury, a to pokud jde o zařízení podniků podřízených jiným ústředním úřadům nebo orgánům, v dohodě s těmito ústředními úřady a orgány.

(4) Ministerstvo školství a kultury může v dohodě s příslušnými ústředními úřady a orgány přenést svou působnost podle od-

stavců 1 a 3 na výkonné orgány národních výborů a upravit postup při jejím provádění.

§ 27

(1) Učitelé odborných učilišť zřízených a spravovaných podniky jako výchovné celky a ředitelé, učitelé, vychovatelé a ostatní zaměstnanci učňovských škol jsou státními zaměstnanci. Ostatní zaměstnanci v zařízeních podniků jsou zaměstnanci podniku.

(2) Ministerstvo školství a kultury vydá v dohodě s Ústřední radou odborů a s příslušnými ústředními úřady a orgány pracovní řád pro učitele odborných učilišť zřizovaných a spravovaných podniky jako výchovné celky, ve kterém se stanoví též práva a povinnosti těchto učitelů vůči orgánům podniku.

(3) Ministerstvo školství a kultury pečuje o vzdělávání výchovných pracovníků působících při výchově učňů.

Řízení výchovy učňů

§ 28

Národní výbory a jejich výkonné orgány se starají o vytváření podmínek pro úspěšnou výchovu učňů, pečují o to, aby při výchově učňů, rozmístění a využití odborných učilišť bylo dbáno požadavků účelnosti a hospodárnosti, kontrolují výchovu učňů a v souladu se zásadami stanovenými ministerstvem školství a kultury ji organizují a řídí v učňovských školách.

§ 29

Ministerstvo školství a kultury v zásadách organizuje a ideově a metodicky řídí výchovu učňů v celém národním hospodářství a tuto výchovu koordinuje a kontroluje.

§ 30

(1) Příslušné ústřední úřady a orgány v oboru své působnosti organizují, řídí a kontrolují výchovu učňů v souladu se zásadami stanovenými ministerstvem školství a kultury.

(2) Příslušné ústřední úřady a orgány a podniky jsou povinny vytvořit podmínky pro

úspěšné provádění výchovy učňů v počtech stanovených státním plánem rozvoje národního hospodářství a dbát požadavků účelnosti a hospodárnosti.

(3) Při výchově učňů pro místní hospodářství vykonávají výkonné orgány krajských národních výborů působnost, která podle předcházejících odstavců přísluší ústředním úřadům a orgánům.

§ 31

(1) Při ministerstvu školství a kultury se zřizuje Ústřední poradní sbor pro koordinaci výchovy učňů. Jeho úkolem je vyjadřovat se k zásadním otázkám organizace a k návrhům zásadních metodických opatření týkajících se výchovy učňů. Členy tohoto poradního sboru jmenuje ministr školství a kultury zpravidla podle návrhů vedoucích ústředních úřadů a orgánů zúčastněných na výchově učňů nebo na péči o ně z vynikajících pedagogických pracovníků a osob s bohatými zkušenostmi ve výchově učňů.

(2) Při pověřenectvu školství a kultury se zřizuje Poradní sbor pro koordinaci výchovy učňů. Jeho členy jmenuje pověřenec školství a kultury obdobně podle ustanovení odstavce 1.

Oddíl čtvrtý

Ustanovení společná

§ 32

Pokud tento zákon nebo zvláštní předpisy nestanoví jinak, řídí se učební poměry předpisy platnými pro pracovní poměry.

§ 33

Financování výchovy učňů

(1) Podniky hradí osobní a věcné náklady na výchovu učňů ve svých zařízeních, s výjimkou osobních nákladů na učitele, zásadně na vrub úplných vlastních nákladů.

(2) Příslušné národní výbory hradí ze svých rozpočtů osobní a věcné náklady na výchovu

učňů v učňovských školách a osobní náklady na učitele v odborných učilištích zřizovaných a spravovaných podniky jako výchovné celky.

§ 34

Náhrady nákladů

Podnik, jehož učni jsou vychováváni v jiném podniku, je povinen nahradit tomuto podniku osobní a věcné náklady, které mu vznikají prováděním výchovy těchto učňů.

§ 35

Pro účely tohoto zákona se za podnik považují též jiné organizace a zařízení a za ředitele podniku vedoucí těchto organizací a zařízení. U jednotných zemědělských družstev stanoví ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství a u spotřebních a výrobních družstev nadřízený ústřední orgán, který družstevní orgán plní úkoly ředitele podniku.

Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 36

(1) Opatření, která byla učiněna ve shodě s tímto zákonem před počátkem jeho účinnosti, se považují za opatření podle tohoto zákona.

(2) Žákům učilišť státních pracovních záloh podle zákona č. 110/1951 Sb. se započítává doba, kterou strávili v těchto učilištích, do doby učebního poměru.

§ 37

(1) Předpisy k provedení tohoto zákona vydají v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady a orgány a Ústřední radou odborů ministerstvo školství a kultury, a pokud jde o ustanovení §§ 33 a 34 ministerstvo financí.

(2) Pro výchovu učňů v zemědělství může ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství v dohodě s ministerstvem školství a kultury a ústředním výborem odborového svazu zaměstnanců v zemědělství povolit odchylky z ustanovení § 16 a § 24 odst. 3.

§ 38

Zrušují se všechny předpisy, pokud odporují tomuto zákonu; zejména se ruší:

1. zákon č. 110/1951 Sb., o státních pracovních zálohách,
2. vládní nařízení č. 111/1951 Sb., kterým se upravují vzájemné vztahy mezi odbornými učilišti nebo školami závodního výcviku a podniky,
3. vládní nařízení č. 22/1952 Sb., o nové úpravě učňovských zkoušek,
4. § 5 odst. 2 a 3 zákona č. 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školského zákona),
5. vládní nařízení č. 71/1953 Sb., o odborných školách pro vzdělání mistrů výrobního výcviku,
6. vládní nařízení č. 19/1954 Sb., o náborech a přípravě mládeže pro povolání mimo učiliště státních pracovních záloh.

§ 39

Účinnost a provedení

Tento zákon nabývá účinnosti ode dne vyhlášení; provedou jej ministři školství a kultury, zemědělství a lesního hospodářství a ostatní členové vlády.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Dolanský v. r.	Poláček v. r.
Kopecký v. r.	Tesla v. r.
Ing. Jankovcová v. r.	Uher v. r.
Barák v. r.	Beran v. r.
Ing. Šimůnek v. r.	Jonáš v. r.
Dr. Kyselý v. r.	Reitmajer v. r.
Plojhar v. r.	Dr. Škoda v. r.
Dr. Šlechta v. r.	Ing. Černý v. r.
Bakula v. r.	Dvořák v. r.
David v. r.	Dr. Kahuda v. r.
Đuriš v. r.	generálplukovník Lomský v. r.
Krajčír v. r.	Dr. Neuman v. r.
Krosnář v. r.	Ouzký v. r.
Machačová v. r.	Pospíšil v. r.
Dr. Nejedlý v. r.	Ing. Púčik v. r.

Dr. Vlasák v. r.

90

Zákonné opatření předsednictva Národního shromáždění

ze dne 18. prosince 1958

o zřízení pobočky Československé akademie zemědělských věd na Slovensku

Předsednictvo Národního shromáždění Republiky československé usneslo se podle § 66 ústavy na tomto zákonném opatření:

§ 1

(1) Zřizuje se pobočka Československé akademie zemědělských věd se sídlem v Bratislavě (dále jen „pobočka“). Pobočka vykonává působnost Československé akademie zemědělských věd (dále jen „Akademie“) na Slovensku.

(2) Oprávnění, která přísluší ministru zemědělství a lesního hospodářství vůči Akademii, vykonává vůči její pobočce pověřenec zemědělství a lesního hospodářství.

§ 2

(1) V čele pobočky je předseda, který řídí vědeckovýzkumnou a hospodářskou činnost pobočky. Předsedovi pobočky pomáhá při plnění jeho úkolů předsednictvo pobočky.

(2) Předsednictvo pobočky tvoří předseda pobočky, jeho zástupce, vědecký sekretář pobočky a další členové předsednictva pobočky, jejichž počet určí valné shromáždění Akademie.

§ 3

(1) Předsedu pobočky, jeho zástupce a vědeckého sekretáře pobočky volí valné shromáždění Akademie na 5 let; ostatní členy předsednictva pobočky jmenuje předseda Akademie na návrh předsedy pobočky na 3 roky. Předseda pobočky, jeho zástupce a vědecký sekretář pobočky jsou zároveň členy předsednictva Akademie.

(2) Podrobnou organizaci pobočky upraví stanovy Akademie.

§ 4

Ustanovení zákona č. 52/1952 Sb., o Československé akademii věd, ve znění zákona č. 53/1957 Sb., zůstávají nedotčena.

§ 5

Toto zákonné opatření nabývá účinnosti ode dne 1. ledna 1959; provede je ministr zemědělství a lesního hospodářství v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Dolanský v. r.

Kopecký v. r.

Ing. Jankovcová v. r.

Barák v. r.

Ing. Šimůnek v. r.

Dr. Kyselý v. r.

Plojhar v. r.

Dr. Šlechta v. r.

Bakuša v. r.

David v. r.

Ďuriš v. r.

Krajčír v. r.

Krosnář v. r.

Machačová v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

Poláček v. r.

Tesla v. r.

Uher v. r.

Beran v. r.

Jonáš v. r.

Dr. Vlasák v. r.

Reitmaier v. r.

Dr. Škoda v. r.

Ing. Černý v. r.

Dvořák v. r.

Dr. Kahuda v. r.

generálmajor Lomský v. r.

Dr. Neuman v. r.

Ouzký v. r.

Pospíšil v. r.

Ing. Púčik v. r.